

İstanbul Sözleşmesinden Çekilmesine Dair Geline Süreç

EMO İzmir Şubesi

33. Dönem Kadın Mühendisler Komisyonu

20 Mart 2021 tarihinde, Cumhurbaşkanı'nın bir gece KHK'sı ile uluslararası bir sözleşme olan İstanbul Sözleşmesi'nden tek taraflı çekildiğimizi ilan ettiği gündün bugüne kadar ülkenin pek çok kesiminden itiraz ve protestolar yapılmaya devam ediyor.

Bu çekilmenin; sadece kadınların meselesi olmadığı, böylesi tek gecelik tek imzalı kanun değişikliği ile mecliste onaylanan pek çok ulusal-uluslararası sözleşmeden çekilmenin de ilk denemesi olduğu kanaatinin yerleşmesiyle birlikte sadece sivil toplum örgütleri değil aynı zamanda iş dünyası örgütlerinden de konuya ilişkin eleştirel açıklamalar yapılmaya başlandı. Bu açıklamalara uluslararası düzeyde yapılan eleştiriler de eklennince nisan ayı boyunca sözleşmeden çekilmenin yıkıcı etkisi ülkemizin gündeminden hiç düşmeyen bir mesele haline geldi.

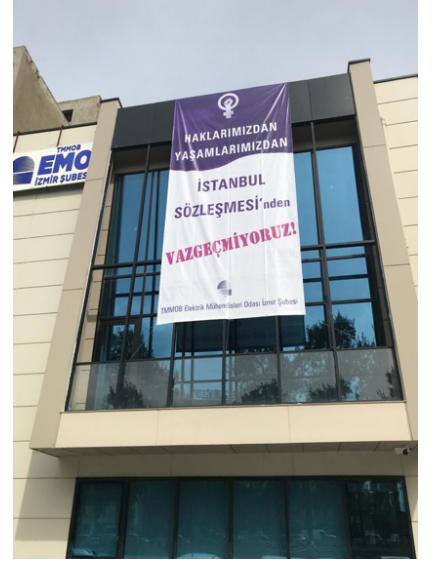
23 Mart 2021 tarihinde Türkiye, tek taraflı çekilmeyi Avrupa Konseyi'ne bildirdi. Böylece bu bildirim ile birlikte hazırlanma sürecinde en büyük katkısı koyan, ilk imzalayan ve ardından 1 Temmuz 2021 tarihinde de resmi olarak sözleşmeden ilk ayrılan ülke olarak tarihe geçmiş olacağız.

Temelde çekilmeye dair yapılan itirazların en önemli dayanak noktası, TBMM'nde onaylanan uluslararası bir anlaşmanın yine mecliste görüşülerek çekilmesi gerektiği üzerine olduğu için çekilme kararının açıklanmasının hemen ardından başta Barolar olmak

üzere onlarca örgüt, kuruluş ve yüzlerce bireysel başvuru ile Danıştay'a kararın iptaline yönelik davalar açıldı. TMMOB da 15 Nisan 2021 tarihinde dava açarak bu örgütler arasında yer aldı ve açılan davada; Anayasanın 90. maddesi uyarınca "kanun" hükmünde sayılan uluslararası sözleşmeden idari tasarrufla çekilmeye yönelik, fonksiyon gaspı niteliğinde ağır ve açık hukuka aykırılık içeren işlemin yok hükmünde olduğu belirtilerek 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 3. maddesinin birinci ve üçüncü fıkrasında yer alan ibarelerin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi önüne götürülmesine karar verilmesi talep edildi.

Türkiye'nin bu anti-demokratik kararına yönelik uluslararası tepkiler de gecikmedi. Birleşmiş Milletler'in ve ABD'nin ardından 27 Avrupa Konsey üyesi ülke, kararı kınayan açıklamalar yaptılar. Konsey üyelerinin yaptıkları ortak açıklamada şu cümleler dikkat çekiciydi: "Türk Hükümeti'ni fesih bildirimini geri çekmeye ve İstanbul Sözleşmesi'ne olan bağlılığını yenilemeye çağırıyoruz. Sözleşmenin "gizli bir gündem" içerdiğini iddia etmeyi bırakmanın zamanı geldi. İstanbul Sözleşmesi, cinsiyet kimliği ve cinsel

yönelim ile ilgili yeni standartlar belirlememektedir. Aynı cinsiyetten çiftlerin yasal olarak tanınmasını da sağlamaz. Bununla birlikte Sözleşme, kadına yönelik şiddetle bağlantılı cinsiyet temelli klişelerle mücadele etmek için mükemmel araçlar sağlar ve en önemlisi, bunun nasıl yapılması gerektiğini tanımlamayı ulusal mevzuata bırakır. Hükümetlerin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Bakanlar Komitesi tarafından belirlenen standartlar dahil olmak üzere, LGBTİ+ haklarını korumak için önemli bir yasal yükümlülüğü vardır, ancak bunlar öncelikli olarak İstanbul Sözleşmesi kapsamında değildir. Avrupa Konseyi'ne üye bir Devletin Başkanının önemli bir İnsan Hakları Sözleşmesinden çekileceğini duyurması sorgulanmadan bırakılamaz." Dönem başkanı Almanya'nın, Genel Sekreterin ve Parlamenterler Meclisi Başkanı'nın 21 Mart'ta yapılan açıklamayı takdir ediyor ve Genel Sekreter ve ekibinden konunun takipçisi olmalarının devam etmesini istiyoruz. Kadına yönelik şiddetle ve ev içi şiddetle mücadeleye yönelik güçlendirilmiş taahhütler de dahil olmak üzere daha ayrıntılı tartışmaları dört gözle bekliyoruz. Son olarak, İstanbul Sözleşmesi'nin tüm imzacılarını, onun

2021'de onaylanması için gerekli adımları atmaya çağırıyoruz."

21 Nisan 2021 tarihinde 47 üyeli Avrupa Konseyi'ne bağlı Avrupa Konseyi Parleментарler Meclisi "Türkiye'deki demokratik kurumların işleyişi" başlıklı acil oturum düzenlendi ve hazırlanan karar tasarısı 16'ya karşı 89 oyla kabul edildi. Tasarıda, Türkiye'nin "İstanbul Sözleşmesi" olarak bilinen "Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi"nden çekilme kararı Türkiye için "gerileme", Avrupa Konseyi için ise "çok taraflı işbirliğinin zayıflaması" olarak değerlendirildi. Türkiye'nin bundan böyle sözleşmeye taraf ülkeler arasındaki uluslararası işbirliğinden yararlanamayacağı ve sözleşmede tanımlanan suçlara ilişkin konularda cezai işbirliği talebinde bulunamayacağı hatırlatıldı. Avrupa Konseyi tarihinde bir ilk olan bu yeni gelişmenin "demokratik toplumlarda uluslararası antlaşmaların feshedilmesini düzenleyen normlarla ilgili düşünsel bir çalışma gerektirdiği" vurgulanan kararda AKPM olarak, Avrupa Konseyi'nin anayasal konularla ilgili uzman organı Venedik Komisyonu'ndan "Avrupa Konseyi sözleşmelerinin onaylanma ve feshedilmelerini düzenleyecek koşullar hakkında karşılaştırmalı bir çalışma ve yönlendirici ilkeler hazırlaması" istendi.

Yine 21 Nisan 2021'de kadınları ve şiddet mağduru tüm tarafları koruyan bir antlaşmadan vazgeçmesi ile birlikte oluşan tepkilere karşılık olarak sözleşmeden çekilme öncesinde kurulmuş "Kadına Karşı Şiddet Araştırma Komisyonu" toplandı. KEFEK alt komisyonu olarak kurulan İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanması ile ilgili komisyonun raporu dahi inatla yayınlanmışken çalışma raporlarının uygu-

lanması bir yana, yayınlanmasının bile engellendiği koşullarda yeni komisyonlar kurmak kamuoyunun oyalanmak için iktidarın bir tür aldatmacası olduğu hepimizin malumudur.

30 Nisan 2021 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan yeni bir cumhurbaşkanı kararnamesi ile de İstanbul Sözleşmesi'nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından sona erme tarihi olarak 01.07.2021 olarak tespit edilmesine dair karar verildi.

Yurt içi ve yurt dışında tek taraflı çekilme kararının hukuki ve siyasi tepkileri sürerken kadın örgütleri de 20 Mart'tan itibaren sokaklarda, meydanlara, çalıştıkları ortamlarda, evlerinde yani kendilerini ifade edebilecekleri her noktada kararı protesto etmeye devam ediyor. Bu konuda en fazla girişimde bulunan şüphesiz ki şuan ülkenin en büyük kadın örgüt bileşeni olan EŞİK (Eşiklik için Kadın Platformu)'tir. Çekilme kararının ilk saatlerinden itibaren siyasi, hukuki ve sosyal olmak üzere üç farklı koldan hem ulusal hem de uluslararası arenada mücadelesini sürdüren platformun bir bileşeni olan İzmir-İL Koordinasyon Kurulu Kadın Çalışma grubu olarak bizler de bu konu ile ilgili olarak sesimizi her ortamda duyurmaya devam ediyoruz. İzmir'de bulunan TMMOB'a bağlı pek çok oda, Kadın Komisyon üyelerinin de yoğun çabasıyla, sözleşmeden çekilmeye dair süreçle ilgili pandeminin de izin verdiği ölçüde farklı şekillerde İstanbul Sözleşmesi'ne dair muhalif duruşunu sergilemeye devam etmektedir.

EMO İzmir Şube Kadın Komisyonu olarak bizler de Genç Mühendisler Komisyonu ile birlikte karma bir etkinlik düzenleyerek özellik genç mühendislerin İstanbul Sözleşmesi'ni en doğru şekliyle anlamasını hedefledik. "**İstanbul Sözleşmesi Nedir? Ne Değildir?**" etkinliğinde konuşmacı

Avukat Funda Ekin tarafından katılımcılara genel hatlarıyla İstanbul Sözleşmesi'ne neden gerek olduğu, bunun sadece kadınların değil yaşlı, çocuk, erkek fark etmeksizin tüm şiddet mağdurlarını koruyan ve temelinde bir insan hakları sözleşmesi olduğu anlatıldı. Ardından katılımcıların sözleşmeye, uygulandığı ve çıkma kararı alınmasının etkilerine dair soruları cevaplandırıldı. Sözleşmenin uygulanmasının savunulmasında kadınlar kadar erkeklerin de yer alması gerekliliğinin üzerinde durulurken bundan sonraki süreçte sözleşmenin unutturulmasına izin vermeden bireylerin mücadeleye destek olabilmek adına yapabileceklerinden bahsedildi.

Sonuç olarak, pandemiyle birlikte hayatımızın birer parçası haline gelen esnek çalışma, ücretsiz izin gibi uygulamalarla çalışma hayatımızı da iyice zorlaştırarak bizleri eve daha fazla mahkum eden kapitalizm-ataerkil çıkar ortaklığının vücut bulmuş hali olan AKP iktidarının; uygulamamak için her yolu denediği İstanbul Sözleşmesi'nden, bir tür seçim yatırım olarak kullanıp tek taraflı çekilme kararı vermesi temelde insan haklarına aykırı bir davranıştır. Pandemi ve ekonomik krizin neticesinde her geçen gün artan şiddet vakalarına karşı yapılan başvurularda İstanbul Sözleşmesi'nin ve bu sözleşmeyi temel referans olarak kullanan 6284 sayılı kanunun daha sözleşme süreci bitmesine rağmen uygulanma noktasında aksaklıklar yaşanmaya başlanması, mağdurların başvurularının sözleşme feshi gerekçe gösterilecek kabul edilmemesi temelde böylesi uluslararası bir sözleşmeye ne derece ihtiyacımız olduğunun da temel göstergesidir. Bu nedenle kararın kabul edilebilir hiçbir tarafı yoktur ve bizler için bu karar yok hükmündedir.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNDEN VAZGEÇMİYORUZ!